

RECENZJE

Paul DREYFUS, *Święty Paweł. Reporter na tropach Apostoła* (przekład M. Wojciechowski), Częstochowa: Święty Paweł 2002, ss. 432.

Bibliografia dotycząca świętego Pawła jest bardzo obszerna, także w języku polskim powstaje wiele pozycji, które zarówno ukazują jego sylwetkę i czasy, w których żył, jak też omawiają wiele zagadnień z zakresu jego piśmiennictwa. Przypomnijmy, iż na polskim rynku ukazała się w roku 1947 (drugie wydanie w 1953) bardzo obszerna monografia naszego wybitnego znawcy problematyki Pawłowej, Eugeniusza Dąbrowskiego, zatytułowana *Dzieje Pawła z Tarsu*. Kolejną pozycją z tej dziedziny stała się monografia K. Romaniuka z roku 1982 pod tytułem *Święty Paweł- życie i dzieło*. Należy także z uznaniem przyjąć fakt, iż w 2001 Wydawnictwo „M” wydało monografię dziejów i piśmiennictwa Pawła autorstwa Joachima Gnilki (w przekładzie W. Szymony), zatytułowaną *Paweł z Tarsu*. Do najnowszych pozycji należy zaliczyć dwie prace W. Rakocego. Pierwsza ukazała się w 1997 roku pod tytułem *Paweł Apostoł Żydów i pogan. Łukaszowy obraz powstania i rozwoju Pawłowych wspólnot*. Najnowsza pozycja tego autora to wydana w 2003 roku praca *Paweł Apostoł. Chronologia życia i pism*.

W 2002 roku staraniem wydawnictwa świętego Pawła, ukazała się kolejna pozycja monograficzna. Tym razem nie napisał jej biblista, ale znany francuski dziennikarz. Paul Dreyfus, bo o nim tu mowa, postanowił podążyć śladami swego wielkiego imiennika i opisać jego dzieje. W 1984 roku rozpoczął swoją pięcioletnią wędrówkę, której owocem stała się ta niezwykła praca. Nadał jej tytuł *Saint Paul. Un grand reporter sur les traces de l'Apôtre*. Na język polski przełożył ją polski biblista, Michał Wojciechowski, nadając jej tytuł *Święty Paweł. Reporter na tropach Apostoła*. Bardzo interesujące jest osobiste wyznanie Autora, kiedy mówi o swoich wahaniach dotyczących realizacji tego zamiaru. Ich powodem była świadomość trudności w stawieniu czoła temu niezwykle zadaniu z uwagi na kilkutyśięczny zbiór artykułów, książek, albumów i broszur, poświęcony Pawłowi. Po co zatem kolejna? Autor miał świadomość, że nie jest ani teologiem, ani biblistą, ale jest, jak to sam o sobie zwykł mawiać, „z zawodu płatym włóczykijem” (s.9). Przekonany jednak przez pewnego francuskiego biskupa, zdecydował się na to niezwykle przedsięwzięcie. Ta książka stała się jego osobistym spotkaniem z Apostołem pogan i Żydów. Aby Go poznać i doświadczyć, przebył tysiące kilometrów przez Turcję, Syrię, Izrael, Cypr, Kretę, Grecję, Wyspy Egejskie, Malte, Sycylię i Włochy. Był wszędzie tam, gdzie dwa tysiące lat wcześniej wędrował jego wielki Patron. Rozmawiał z wieloma ludźmi, dla których żywa była jeszcze pamięć o Apostole. Spotykał się z wieloma różnorodnymi tradycjami, związanymi z Jego osobą. Zgłębił kulturę tych miejsc i oczywiście przekopał setki publikacji na ten temat. I tak zrodziła się piękna opowieść o życiu człowieka, który „stał się Azjatą z punktu widzenia zamieszkania, Izraelitą pod względem korzeni rodzinnych, Hebrajczykiem po praprzodkach, Żydem z religii, Grekiem z języka i Rzymianinem z obywatelstwa” (s. 24).

W opracowaniu Dreyfusa zwraca uwagę przede wszystkim kompetencja autora. Świadczy o tym, z jednej strony, jego dogłębne przygotowanie i znajomość tematu, z drugiej zaś strony, osobiste zaangażowanie i dziennikarska dociekliwość. Niezmiernie pomocna w lekturze jest żywotność i barwność języka, za pomocą którego stara się skutecznie oddać fenomen pracy i życia Apostoła. Dziennikarska dociekliwość w badaniu szczegółów połączona z głęboką wiarą i podziwem dla charyzmatu Pawła, staje się właściwym fundamentem dla rzetelności przedstawionych faktów. Czytając tę pracę nie można oprzeć się przekonaniu, że mamy do czynienia z połączeniem żmudnej, aczkolwiek fascynującej pracy badacza dziejów, oraz wrażliwości obserwatora, stającego się uczniem Apostoła narodów.

Dreyfus podchodzi do problematyki chronologicznie. Najpierw ukazuje klimat, w którym wzrastał Paweł (podaje przy tym wiele istotnych szczegółów z jego życia), omawia czas jego wychowania i wzrastania. Zapoznaje nas także z wieloma cennymi informacjami dotyczącymi kultu, religii i zwyczajów żydowskich (dużo miejsca poświęca szkole żydowskiej, Jerozolimie i świątyni). Jego Paweł jawi się jako pełen entuzjazmu rabin, kochający Księgę i Tradycję swojego narodu. Kolejnym wydarzeniem jest to, co miało miejsce pod Damaszkiem. W tym miejscu Dreyfus także wskazuje na niezwykłą wiarę Pawła, kiedy stwierdza, że „odkrywając nagle Tego, którego przepowiadali prorocy i decydując się pójść Jego śladami, syn Izraela nie zmienia drogi. Idzie dalej tą samą. I jest to droga w górę” (s. 78). Autor książki wiernie podąża śladami Dziejów Apostolskich, ale także uzupełnia te dane wypowiedziami Pawła, zawartymi w jego listach. Wydobywa z nich wiele historycznych aluzji do wydarzeń z życia Apostoła, podejmuje także próbę interpretacji zaistniałych problemów w gminach, do których adresowane są listy. Z uwagi na to, że nie jest biblistą, ten fakt wydaje się bardzo znaczącym wkładem autora w to dzieło. Choć trzeba przyznać, że robi to dość pobieżnie, co oczywiście staje się pewnym mankamentem. Bardzo interesujące jest natomiast summarium na temat piśmiennictwa Pawła, krótkie jak przystało na styl dziennikarski, ale zawierające istotne informacje o stylu, języku i tematyce listów (ss. 242-248). Cenny jest także jego głos w kwestii autorstwa listów, trafnie, dodajmy, uzupełniony przez tłumacza książki (s. 243-244). Na uwagę zasługuje interpretacja autora okresu z życia Pawła, o którym wiemy najmniej. Chodzi o czas po wydarzeniu pod Damaszkiem. Są to „lata ciszy”, w czasie których rozbrzmiewa w sercu Pawła głos jego Mistrza. Dreyfus nazywa ten czas „milczącą wytrwałością” (ss. 110-114). Omawiając kolejne podróże Apostoła, autor przedstawia ze szczególną starannością środowisko i kulturę miejsc, do których podróżował Paweł.

Książka składa się z siedmiu części, które ułożone są w porządku chronologicznym. Pierwsza część, *Wzorowy młody Żyd* (ss. 13-90), ukazuje Pawła jako spadkobiercę wiary swojego narodu, ale jednocześnie człowieka żyjącego na pograniczu dwóch światów: żydowskiego i greckiego. W części drugiej, *Drogi Pańskie* (ss. 91-134), relacjonuje wydarzenie Damaszku i śledzi pierwsze kroki Pawła-chrześcijanina. Część trzecia, *Na drogach Azji Mniejszej* (ss. 135-180), omawia pierwszą podróż misyjną Apostoła. Kolejne części, czwarta, *Kurs na Zachód* (ss. 181-254) oraz piąta, *Na greckich brzegach* (ss. 255-304), relacjonują misję Pawła w czasie drugiej i trzeciej jego wyprawy. Część szósta, *Ku Rzymowi* (ss. 305-356), podejmuje próbę towarzyszenia Pawłowi w czasie jego ostatniej wyprawy, do Rzymu, zaś ostatnia, siódma część, *Aż do kresu* (ss. 357-412), opowiada o ostatnich latach życia Pawła, starając się zinterpretować te fakty, o których milczą Dziejże Apostolskie.

Cennym uzupełnieniem tej monografii jest bardzo dokładna tablica chronologiczna, ukazująca życie Pawła na tle wydarzeń w Izraelu, Cesarstwie Rzymskim, a także Kościoła pierwszego wieku (ss. 415-423). Cieszy także fakt dołączenia do tekstu kolorowych map z podróżami Apostoła (wklejka pomiędzy stronami 336 i 337). Cennym uzupełnieniem książki jest także krótka bibliografia (ss. 425-426).

Czytając tę, jakże cenna pozycję, można sporządzić dokładny przebieg życia i działalności misyjnej Pawła, nawet z najdrobniejszymi szczegółami. Książka ta stanowi niezwykle ważne uzupełnienie dotychczasowej literatury. Chociaż ma znamiona literatury popularnonaukowej, można ją polecić jako lekturę także dla specjalistów.

Na koniec wypada podkreślić jeszcze jeden fakt: wydawnictwo świętego Pawła zatroszczyło się o piękne wydanie tej pozycji i o jej dobrą szatę graficzną.

Ks. Krzysztof SIWEK